

Дмитро Семенда, Ольга Семенда

## Оцінка еколого-економічної ефективності охорони земель сільськогосподарського призначення

У статті обґрунтована необхідність визначення та узагальнення критеріїв оцінки еколого-економічної ефективності використання земель сільськогосподарського призначення. У зв'язку з переходом агропромислового комплексу до індивідуальних форм господарювання, надзвичайно важливими стали проблеми формування стратегії раціонального, екологічно безпечного та стійкого розвитку у використанні земель сільськогосподарського призначення в Україні. Таким чином, мають бути проведені систематичні дослідження, направлені на оцінку еколого-економічної ефективності використання земель сільськогосподарського призначення. Гармонізація еколого-економічних інтересів є особливо важливою в контексті забезпечення природоохоронного, ресурсозберігаючого та відтворювального характеру використання земель сільськогосподарського призначення.

Результати наукового дослідження свідчать про те, що в Україні, аграрний сектор економіки формує біля 47 % ВВП, але виникає наступне питання: Якою ціною даються нам ці досягнення? Розвиток ринку земель сільськогосподарського призначення перевищує стандарти екологічної безпеки. Надмірна культивування земель призводить до щорічного збільшення площі еродованих земель на 80-90 тисяч гектарів. Використання земель вважається екологічно нестабільним, а також має місце стійка тенденція до погіршення якості ґрунту. Кожний другий гектар культивованої землі схильний до ризику ерозії, тобто ці ґрунти схильні до водної та вітрової ерозії. У зв'язку з цим, запропоновано запровадити світову практику кліматично оптимізованого сільського господарства, яка дає можливість забезпечення продовольчої безпеки в країні та обмеження негативного впливу навколишнього середовища завдяки впровадженню органічного виробництва.

Доведено, що незалежно від розміру ферм та форм господарювання з використанням ресурсозберігаючих технологій нульової обробки ґрунту, підприємства отримали низький прибуток від продажу вирощеної продукції за умови прибуткової діяльності. Екологічна сумісність вищезгаданих технологій забезпечує енергозбереження на рівні як мінімум 30 % в порівнянні з традиційними системами ведення сільського господарства, накопичення не менше ніж 30-40 % рослинних залишків на поверхні ґрунту після збору врожаю попереднього року, забезпечує захист ґрунту від вітряної та водної ерозії шляхом зменшення кількості та масштабу технологічних операцій.

Підтверджено, що найбільш розповсюдженою оцінкою використання земель сільськогосподарського призначення є оцінка їх використання, об'ємів валової та сировинної продукції, прибутку, а також рентабельності виробництва. Критеріями оцінки екологічної ефективності використання земель сільськогосподарського призначення мають бути: коефіцієнт функціонального використання земельних ресурсів, екологічна стійкість, рівень антропогенного навантаження, рівень ризику ерозії землі і т.д.

Результати дослідження свідчать про те, що однією з основних сфер сільського господарства є застосування методу мінімальної обробки ґрунту під час сівозміни, тобто ресурсозберігаючої технології нульової обробки ґрунту.

Підтверджена економічна обґрунтованість технологій на основі використання різних систем обробки ґрунту.

**Ключові слова:** ґрунти, земельні ресурси, використання земель, ерозія ґрунту, охорона земель, родючість, нульова обробка ґрунту, органічне виробництво, сівозміна.

**Класифікація JEL:** Q10, Q15, Q24, R10, R14.



Стаття знаходиться у відкритому доступі і може розповсюджуватися на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license, що дозволяє повторне використання, розповсюдження та відтворення, забороняє використання матеріалів у комерційних цілях та вимагає наявності відповідного посилання на оригінальну версію статті.

---

Дмитрий Семенда, Ольга Семенда

## Оценка эколого-экономической эффективности охраны земель сельскохозяйственного назначения

В статье обоснована необходимость определения и обобщения критериев оценки эколого-экономической эффективности использования земель сельскохозяйственного назначения. В связи с переходом агропромышленного комплекса к индивидуальным формам хозяйствования, чрезвычайно важными стали проблемы формирования стратегии рационального, экологически безопасного и устойчивого развития в использовании земель сельскохозяйственного назначения в Украине. Таким образом, должны быть проведены

систематические исследования, направленные на оценку эколого-экономической эффективности использования земель сельскохозяйственного назначения. Гармонизация эколого-экономических интересов является особенно важной в контексте обеспечения природоохранного, ресурсосберегающего и воспроизводящего характера использования земель сельскохозяйственного назначения.

Результаты научного исследования свидетельствуют о том, что в Украине, аграрный сектор экономики формирует около 47 % ВВП, но возникает следующий вопрос: Какой ценой даются нам эти достижения? Развитие рынка земель сельскохозяйственного назначения превышает стандарты экологической безопасности. Чрезмерная культивация земель приводит к ежегодному увеличению площади эродированных земель на 80-90 тысяч гектаров. Использование земель считается экологически нестабильным, а также имеет место устойчивая тенденция к ухудшению качества почвы. Каждый второй гектар культивированной земли подвержен к риску эрозии, то есть эти почвы подвержены водной и ветровой эрозии. В связи с этим, предложено внедрить мировую практику климатически оптимизированного сельского хозяйства, дающая возможность обеспечения продовольственной безопасности в стране и ограничения негативного влияния внешней среды благодаря внедрению органического производства.

Доказано, что независимо от размера ферм и форм хозяйствования с использованием ресурсосберегающих технологий нулевой обработки почвы, предприятия получили низкую прибыль от продажи выращенной продукции при условии прибыльной деятельности. Экологическая совместимость вышеупомянутых технологий обеспечивает энергосбережение на уровне как минимум 30 % по сравнению с традиционными системами ведения сельского хозяйства, накопление не менее 30-40 % растительных остатков на поверхности почвы после сбора урожая предыдущего года, обеспечивает защиту почвы от ветряной и водной эрозии путем уменьшения количества и масштаба технологических операций.

Подтверждено, что наиболее распространенной оценкой использования земель сельскохозяйственного назначения является оценка их использования, объемов валовой и сырьевой продукции, прибыли, а также рентабельности производства. Критериями оценки экологической эффективности использования земель сельскохозяйственного назначения должны быть: коэффициент функционального использования земельных ресурсов, экологическая устойчивость, уровень антропогенной нагрузки, уровень риска эрозии почвы и т.д.

Результаты исследования свидетельствуют о том, что одной из сфер сельского хозяйства является применение метода минимальной обработки почвы во время севооборота, то есть ресурсосберегающей технологии нулевой обработки грунта.

Подтверждена экономическая обоснованность технологий на основе использования различных систем обработки почвы.

**Ключевые слова:** почвы, земельные ресурсы, использование земель, эрозия почвы, охрана земель, плодovitость, нулевая обработка почвы, органическое производство, севооборот.

**Классификация JEL:** Q10, Q15, Q24, R10, R14.



Статья находится в открытом доступе и может распространяться на условиях лицензии Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license, что позволяет повторное использование, распространение и воспроизведение, запрещает использование материалов в коммерческих целях и требует наличия соответствующей ссылки на оригинальную версию статьи.